

Дунаєв Ігор Володимирович,
д.держ.упр., доц., доцент кафедри економічної політики та менеджменту,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління,
м. Харків
ORCID 0000-0002-0790-0496;

Зюзь Ольга Сергіївна,
аспірант кафедри економічної політики та менеджменту,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління,
м. Харків
ORCID 0000-0002-6208-5383

УДК 354:332.122:304.42

doi: 10.34213/ap.19.01.14

НАЛАГОДЖЕННЯ ПАРТНЕРСЬКОЇ СПІВПРАЦІ З МІСЦЕВИМ НАСЕЛЕННЯМ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Подано авторське бачення налагодження партнерської співпраці з місцевим населенням щодо вирішення проблем управління твердими побутовими відходами. Узагальнено кращий світовий досвід залучення населення до даної проблеми на місцевому і регіональному рівнях. Запропоновано ключ до дієвого діалогу з громадськістю крізь призму ставлення до двох принципово важливих питань: ставлення держави і суспільства до роздільного збору сміття і готовність впроваджувати публічно-приватне партнерство. Зроблено висновок, що найбільш оптимальним з точки зору сталості механізмом для партнерської співпраці з місцевим населенням є державно-приватне партнерство. Наведені у статті приклади зі світового досвіду участі громадськості свідчать про дуалізм і складнощі практичної реалізації права і бажання населення вирішувати проблеми з ТПВ.

Ключові слова: тверді побутові відходи, сфера поводження, державно-приватне партнерство, співпраця, закордонний досвід, роздільний збір сміття.

Постановка проблеми. На сьогодні дуже актуальною проблемою для України та всіх країн, що розвиваються, є створення ефективної й сталюї системи поводження з твердими побутовими відходами (далі – ТПВ). В умовах відсутності в Україні інфраструктури для утилізації відходів, культури поводження з ТПВ і належного співфінансування цієї сфери постає необхідність фактичного створення майже “з нуля” дієвих механізмів публічного управління сферою ТПВ. Така ситуація спонукає органи публічної влади знаходити оптимальні з точки зору публічних витрат, суспільної довіри, темпів скорочення серйозних екологічних і економічних проблем завдяки альтеративним способам вирішення проблеми відходів. Одним із головних і поширених у світі механізмів для цього є державно-приватне партнерство (далі – ДПП). Прийняття у 2010 р. Закону України “Про державно-приватне партнерство” [3] створило лише рамкові умови для розвитку цієї форми співробітництва і залучення приватних коштів у зношену комунальну інфраструктуру: за майже 10 останніх років понад 90 % усіх проектів ДПП були у сфері оновлення вже існуючої комунальної інфраструктури.

© Дунаєв І. В., Зюзь О. С., 2019

З набуттям незалежності українські політики та лідери місцевого самоврядування щороку декларують наміри зі створення ефективної системи управління ТПВ на локальному рівні. Попри деякі позитивні зрушення в розробці та прийнятті програмних і нормативних документів у сфері поводження з ТПВ (Стратегія екологічної політики України до 2030 р., Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 р. [6], прийняття до виконання низки директив Європарламенту після підписання Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, зокрема Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС та відповідні плани дій [8]), і узгодження правових колізій, і процес організації виконання цих актів лише розпочинається. Підтвердженням цього є занепокоєність населення стосовно неефективності існуючої державної екологічної політики та неналежного управління ТПВ [10] на кожній ієрархічній стадії – від збору сміття до подальшого його транспортування, утилізації й переробки. Поряд з цим говорити про сприйняття українським населенням тієї глибини екологічних проблем від ТПВ та, відповідно, про його зацікавленість в участі у вирішенні проблем ТПВ також, на жаль, недоречно. У цьому разі доцільно використовувати саме поняття “населення” як сукупність мешканців певної території, які являються носіями певних локальних інтересів на відміну від поняття “громадськість”, під якою пропонується розуміти активну частину населення, що добровільно виявила бажання брати “участь у суспільно-політичному житті країни” [2, с. 26].

З огляду на те, що не кожен громадянин виявляє таке бажання, однак, є представником громадськості, визначимо роль саме населення в управлінні ТПВ. Серед учених не існує єдиної точки зору щодо того, якою має бути роль населення в управлінні ТПВ: з одного боку, населення природно продукує побутові відходи, з іншого – воно спроможне максимально мінімізувати процес утворення відходів і ставлення до нього. І тут постає питання: яким чином досягти мінімізації ТПВ та максимально залучити до цього процесу населення? Для цього варто звернутися до закордонного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені **наразі** приділяють недостатньо уваги проблемі залучення населення до участі в управлінні сферою поводження з побутовими відходами, хоча зазвичай його роль полягає, як максимум, у роздільному збиранні відходів. При цьому закордонні науковці все частіше розглядають участь населення у процесі прийняття рішень у сфері ТПВ саме в контексті впливу на інших суб'єктів і формування культури поводження з ТПВ. Теоретичні засади публічного управління ТПВ висвітлено у працях таких фахівців, як А. Марзукі, А. Маякі, Р. Мустафа та ін. Форми участі населення в управлінні ТПВ досліджувалися К. Гарнеттом, Т. Купером, П. Лонгхерстом, Ф. Тримурні та ін. Мабуть, найбільш дослідженими є питання технічної готовності бізнесу до роботи з ТПВ, екологічної експертизи, налаштування систем комунального господарства, і з цього приводу в Україні сформувалися цілі наукові школи (А. Ачкасов, І. Писаревський, Ф. Стольберг та ін.). Незважаючи на прогресивний досвід залучення населення до управління ТПВ, у сучасній Україні ця проблематика недостатньо досліджена, тому нагальним є вивчення можливостей залучення громадян до процесу управління ТПВ з урахуванням зарубіжного досвіду.

Метою статті є огляд існуючих світових форм й обґрунтування перспективних форм і механізмів налагодження партнерської співпраці з місцевим населенням у вирішенні проблем управління твердими побутовими відходами.

Виклад основного матеріалу. Попри наявне в Україні різноманіття законодавчих і нормативних актів та ініціатив у сфері поводження з ТПВ, на її території існує безліч стихійних звалищ та по суті шкідлива експлуатація організованих звалищ сміття без переробки. Частково це є наслідком відсутності політичної волі управлінців, водночас постає питання: якою має бути роль населення – погоджуватися з такою «політикою» чи намагатися певним чином вплинути на дії влади? Така дилема породжує ситуацію, за якої ініціативи населення перетворюються переважно на поодинокі акції невдоволення. Тому переорієнтація влади на співробітництво з населенням є нагальною потребою сьогодення: лише шляхом співпраці між державними органами влади, приватними структурами, громадськими організаціями та населенням можливо вирішити проблему засміченості територій ТПВ. Якщо певний суб'єкт відмовляється брати участь у вирішенні цієї проблеми, то він тим самим бере участь у її створенні.

Закордонний досвід свідчить про активну співпрацю органів влади з небайдужою громадськістю у сфері поводження з ТПВ. Така співпраця здійснюється за двома напрямками: 1) участь у сортуванні відходів на рівні окремого домогосподарства і 2) участь у процесі прийняття управлінських рішень стосовно поводження з ТПВ (через громадські обговорення, доручення владі, тиск місцевих депутатів і громадських організацій та ін.). Наприклад, згідно з Планом взаємодії зі стейкхолерами (в рамках регіонального плану поводження з ТПВ для ОЕСР) [18, с. 7–8], передбачається створення можливостей для активного залучення всіх зацікавлених сторін у Південній Європі, а також створення можливостей для їх голосування, висловлення думок, поглядів, які можуть вплинути на подальші рішення. Відповідно до Указу про єдину методику розробки документів просторового планування (the Decree on Single Methodology for Developing Spatial Planning Documents) участь населення забезпечується на кожному етапі розробки документів просторового планування шляхом проведення публічних слухань, консультацій; складання та подання пропозицій, протоколів, скарг, висновків, коментарів тощо.

У Скандинавських країнах, особливо у Данії та у Швеції, впродовж уже понад 200 років значна увага співпраці з населенням при ухваленні публічно-управлінських рішень. Зокрема, сьогодні, до ухвали певного рішення у сфері поводження ТПВ, воно підлягає публічному обговоренню. Коли ж існують складнощі у запровадженні сортування відходів, то ця процедура висвітлюється у ЗМІ, а також на сайтах окремого муніципалітету чи міста [16]. У США Національне Агентство з охорони навколишнього середовища намагається залучати населення до розробки та реалізації рішень стосовно ТПВ: керуючись федеральним законом про збереження та відновлення ресурсів (RCRA), обов'язковими є публічні обговорення перед видачею дозволів на використання, обробку, зберігання та захоронення небезпечних відходів (TSDF), також потребують коригування дії суб'єктів щодо поводження з відходами. Це допомагає мешканцям населеного пункту розвивати навички участі в групах, проводити зустрічі та налагоджувати взаємодію з представниками влади та бізнесу [13].

У 2013 р. муніципалітет індонезійського міста Медан (2,2 млн осіб) запровадив інноваційний підхід з «Банком Сампа» (так званим «банком відходів»), діяльність якого спрямована на всебічне залучення населення до сортування відходів, а також підвищення економічної цінності відходів. Перш ніж розпочати діяльність стосовно поводження з ТПВ, учасники «банку відходів» мають

пройти декілька етапів: соціалізація (розповсюдження інформації про “банк відходів”, донесення його переваг до суспільства), навчання (ознайомлення з принципами діяльності “банку відходів”, обмін знаннями), впровадження (координація та управління “банком відходів”), співпраця (залучення місцевої влади до вирішення проблеми відходів), оцінка (аналіз результатів діяльності) та розвиток (планування подальших напрямків діяльності “банку відходів”, пошук можливостей для заощаджень) [19, с. 5]. Перевагою такого осередку є зменшення площі земель, які призначені для захоронення відходів, просвітницька діяльність стосовно сортування ТПВ. У підсумку сукупна вартість публічних (муніципальних) послуг з поводження з ТПВ стає суттєво нижчою, оскільки скорочуються витрати на транспортування відходів (“банк відходів” напямуч продає відходи підприємствам, які й займаються вивезенням відходів).

У Сінгапуру місцевий уряд зацікавлений у правильному поводженні з ТПВ, тому сприяє всебічному залученню населення до управління системою поводження з побутовими відходами. Місцеві активісти розробили спеціальний електронний ресурс, який містить необхідну інформацію стосовно сортування відходів і заохочує всіх мешканців до цього. Національне агентство з питань навколишнього середовища Сінгапуру надає можливості для участі населення у заходах з благоустрою, екологічних програмах та проектах [17]. Навіть у країнах Африки (Руанда, Нігерія, Камерун) на урядовому рівні робиться все для всіякого зацікавлення свого населення в донесенні місцевій владі свого бачення із налагодження системи поводження з ТПВ через, зокрема, обговорення і громадські слухання, поширення інформації та ін. [14]. Індійські вчені ще в середині 2000-х рр. підраховували продуктивність такої публічної взаємодії через розрахунок «чистих» витрат на більше раціональне поводження з ТПВ із залученням громади: у 2006р. чисті витрати за участю населення становили \$ 35; за участю державного та приватного секторів – \$ 41; за участю місцевої влади \$ 44) [15].

Окрім згаданої вище участі населення у сортуванні ТПВ, витрати на це частково покриваються й виробниками відходів. Такий підхід дещо відрізняється від механізму державно-приватного партнерства, за якого пряме відшкодування витрат на сортування не передбачено, а цінується кінцевий продукт переробки. Завдяки залученню населення до сортування відходів (так зване “сортування відходів у джерелах їх утворення”) зменшуються обсяги витрат на збір та транспортування відходів, оскільки органіка переважно утилізується шляхом компостування (а це зменшує кількість контейнерів, які призначені для зберігання та вивезення відходів), а “сухі” відходи транспортують після повного заповнення контейнерів [14, с. 191]. Переваги у сортуванні відходів усвідомлюють також у Німеччині, де чинний закон про пластикову упаковку користується високим рівнем підтримки серед німецької громадськості. Уряд країни щороку організовує заходи для відзначення Європейського тижня зменшення відходів, і це є стимулом для громадських ініціатив поширювати культуру поводження з ТПВ [20, с. 10].

У Великобританії значна увага приділяється вивченню окремих аспектів залучення населення до процесу управління ТПВ. Фахівці намагаються визначити, яким має бути обсяг участі, процедура узгодження інтересів, стратегія взаємодії та ступінь обґрунтованості спільно прийнятих рішень. Шляхом публічних обговорень вдається віднайти оптимальні способи виходу з кризових ситуацій, спектр поглядів на проблему допомагає досягнути її з різних точок зору, виявити розбіжності, протиріччя, з'ясувати непорозуміння, що не завжди вдається досягти аналітичним шляхом [12, с. 219–220]. Така співпраця

дає можливості побудувати партнерські відносини з населенням, підвищити рівень довіри до влади.

Останніми роками у світі, і в Україні [5] тому числі, поширюється практика стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО). Її важливими характеристиками є те, що усі державні планувальні документи усіх рівнів підлягають СЕО, а також залучення небайдужої громадськості до здійснення і моніторингу СЕО. СЕО передбачає процедуру «аналізу та обговорення можливих наслідків реалізації державних планів, програм, стратегій розвитку для навколишнього середовища та здоров'я населення» [9, с. 2]. Залучення громадян є ще однією необхідною складовою СЕО [Там само, с. 18]. Так, у Словаччині ця процедура була застосована до документу про національну енергетичну політику, повний текст якого було опубліковано на офіційному сайті Міністерства економіки, і, як наслідок, було отримано близько 400 відгуків та зауважень; в Іспанії процедуру СЕО було застосовано в рамках Програми сталого розвитку сільських районів, в результаті близько 85 % пропозицій та зауважень було враховано розробниками документу.

Україна також підтримала ініціативу стосовно запровадження СЕО, наразі чинний Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» [5] регулює відносини між суб'єктами щодо виявлення наслідків державного планування для навколишнього середовища. Деяко подібним є Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» [4], що спрямований на мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище шляхом прийняття рішень з урахуванням інтересів держави, приватного сектору та населення. Однак, реальне впровадження і практика поширення норм вищезазначених законодавчих актів все ще не є достатніми: окрім коштів на впровадження цих норм є потреба і в роз'ясненні їх як для посадовців, так і для громадськості. І тут треба сказати відверто: пильна увага до екології – це привілей, що доступний економічно сильним країнам. Поки Україна обмежена в ресурсах, то просто немає змоги забезпечити ефективний екологічний захист і моніторинг, проте намагатися треба. Отже, держава бере на себе правильні зобов'язання в цій сфері, в тому числі міжнародні, ставить завдання екологізації економіки у Стратегії сталого розвитку до 2020 р., але на практиці далеко не завжди здатна все це втілити в життя [11].

Ефективність дорадчої, узгоджувальної, контролюючої участі населення у процесах поводження з ТПВ буде мінімальною, якщо відсутня належна інфраструктура, фінансування й чіткі «правила гри» для населення, міської влади та підрядних організацій. Наприклад, якщо у ЗМІ немає відповідного тривалого обговорення, біля будівель відсутні контейнери для різних фракцій ТПВ, немає схем санітарної очистки населених пунктів, а вивіз відходів здійснюється нерегулярно, то й годі очікувати на активність і самосвідомість населення та на чисті вулиці. І навпаки: масове поширення культури збору і утилізації ТПВ дадуть і суспільний запит на розвиток інфраструктури, а це викличе і більш ощадливі комунальні тарифи, і залучення бізнесу до переробки відходів з максимальною віддачею для громади та ін. Іншим важливим чинником є те, що населення переважно не володіє інформацією стосовно сортування ТПВ, яким чином реагувати на ситуацію забруднення навколишнього середовища відходами.

І в тут варто звернути увагу на два принципові положення, які вже сьогодні відбивають, на нашу думку, якщо не міру зрілості сучасної та соціально відповідальної держави і громадянського суспільства, то, принаймні, здатність прогресувати до цього: 1) ставлення держави і суспільства до роздільного збору сміття і 2) готовність впроваджувати публічно-приватне партнерство

у сфері поводження з побутовими відходами. Відразу зазначимо, що в обох випадках роль населення буде значною і конструктивною, проте на практиці вони свідчитимуть про різні речі.

Щодо першого моменту, то чи є роздільний збір сміття однозначно доброю ознакою для суспільства, і чи варто людям (громадськості) і місцевим депутатам ратувати за нього? У цілому «так», але є декілька «але» з витратами суспільства на це і тривалим часом для впровадження. Так, Україна, з точки зору правил і звичок людей поводження з ТПВ, – неоране поле. Уже понад 25 років вона накопичувала сміття, не рахуючи того, що було накопичено з радянських часів, а нові несанкціоновані звалища лише з'являються. За умови нерозвиненості культури поводження з ТПВ в Україні впровадження роздільного збору сміття і подальша його утилізація у мікро-масштабах (кращі, але поодинокі приклади якої зараз присутні в Україні) не вирішать проблему сміття в принципі. А в країні з'являтимуться нові і нові звалища, а кількість наявного і здорового населення скорочуватиметься. І це є незручним питанням для сучасних екологів. Тоді заради чого сортування? Тут варто також звернутися до сучасного закордонного досвіду і не чекати еволюції екокультури у побуті наших співвітчизників – це занадто довгий і недешевий процес.

Не виключаючи перший аспект (роздільний збір сміття), в Україні варто терміново формувати виробничу інфраструктуру з переробки, а не зі спалення чи захоронення побутових відходів. Це є сучасною і свідомою відповіддю всіх країн ЄС, Канади, Японії, США. Зараз Європа, прийнявши стратегію «нульових відходів» і переорієнтовуючись на циклічну економіку, відмовилася від використання саме сміттєспалювальних заводів на користь сміттєпереробних заводів з технологіями глибокої переробки сміття як сировини. В ЄС і Японії діють мораторії на будівництво нових сміттєспалювальних заводів, а старі поступово будуть виводитися з експлуатації. І нам, в Україні, не потрібно проходитися по тих самих граблях. Досить врахувати цей досвід, «перестрибнути» через сходинку і піти далі.

Без підтримки місцевої громади, без тривалої медіа-підтримки і роз'яснювальної роботи серед посадовців, місцевих лідерів думок і активістів у цьому питанні не обійтися. Бо навряд чи якась громада і мешканці зажадають бачити на своїй території діючий сміттєспалювальний завод чи звалище, тому і з'являються звалища несанкціоновані, забруднені ґрунтові води, ракові захворювання та ін. Як підійти до формування такої належної виробничої інфраструктури та використання оптимальних технологій переробки? Сучасні країни вже напрацювали магістральний шлях – це ДПП.

До речі, ця стратегія і ставка на кращі, прогресивні технології переробки (наприклад, методом газифікації [11]) створить купу соціально бажаних можливостей. Наприклад, можливість переробляти майже все нове сміття, навіть змішане (що на деякий час зніме гостроту питання про введення дорогого роздільного збору) і забирати його з несанкціонованих звалищ; можливість зменшити навантаження на полігонах і оздоровити навколишнє середовище; можливість безболісної переробки навіть небезпечних медичних відходів; отримання в результаті синтез-газу, який може використовуватися для виробництва електроенергії і тепла; отримання чистого шлаку, який може застосовуватися як будівельний матеріал; можливість створити власну нову «гілку» промисловості, налагодивши виробництво обладнання для таких заводів по західній ліцензії... Цей шлях обрали усі провідні західні країни. Що ж Україні зараз заважає робити це – розвивати ДПП у цій сфері, якщо культура роздільного збору приживається дуже мляво?

У сфері поводження з ТПВ проблема реалізації механізму ДПП носить надвеликий масштаб в Україні. Причиною цього є потреба у великих або дуже великих інвестиціях у нові капітальні об'єкти, які самотужки не візьме на себе ані держава чи обласний бюджет, ані жодний приватний інвестор з банком. Ще й існують завеликі і дуже специфічні галузеві ризики, які ускладнюються економіко-політичною нестабільністю України, корупцією і неефективною судовою системою. Поширення ДПП в Україні гальмується й тим, що існує вже традиційна для України недовіра майже усіх суб'єктів один до одного на відміну від, наприклад, альтернативи – звичайного інвестиційного договору. Усе це тривалий час стримувало і стримує бажання законодавців та урядових посадовців чинити дієві кроки назустріч ДПП та формувати принаймні належну законодавчу (як от, напр., новітній законопроект “Про концесії” № 8125 від 15.03.2018 р. [7]) та нормативну базу на рівні міністерства фінансів та міністерства економіки. А непрозорість прийняття управлінських рішень стосовно реалізації ДПП, приховування двосторонніх “домовленостей” спричиняють невіру з боку населення до інших учасників зокрема і проектів ДПП у цілому.

Як бачимо, вирішення проблеми із поширенням ДПП частково лежить у комунікаційній площині і переважно – на регіональному чи місцевому рівні. Важливо розуміти, що будь-який проект ДПП – це певний, конкретний об'єкт, який будується і функціонує на підставі зафіксованих зобов'язань двох або більше сторін, і однією зі сторін – нехай навіть не юридично! – є місцева громада зі своїми проблемами з безробіттям, з високими тарифами на опалення, з забрудненою ґрунтовою водою та ін. І кращий закордонний досвід ЄС свідчить, що муніципалітети і регіони навіть вимушені шукати відповідальних підприємців для реалізації саме великих проектів ДПП, оскільки самотужки вони не в змозі вирішити згадані вище проблеми, але здатні запропонувати бізнесові дуже цінні для нього ресурси: сміття як сировину, освічені робочу силу, земельні ділянки і місцевий ринок збуту для кінцевої продукції (теплова і електроенергія). А у разі будівництва виробничої інфраструктури у вигляді сміттєпереробного заводу місцеві мешканці можуть і будуть здійснювати ще й моніторинг виконання зобов'язань кожної зі сторін засобами, про які мова йшла вище у цій статті.

Щодо національного рівня у налагодженні партнерської співпраці з місцевим населенням, то варто було б вже давно б запропонувати дотичним громадським ініціативам (напр., “Україна без сміття” та ін.) організувати великі круглі столи всеукраїнського рівня із залученням експертів, представників профільних парламентських комітетів і міністерств з метою обговорення кращої для України стратегії і форми участі місцевої влади і місцевої громадськості у вирішенні сміттевої проблеми, реальних кроків на місцевому рівні та маркування популістів на цій темі.

Висновки. Громадські організації та місцеві активісти на місцевому рівні в Україні лише починають усвідомлювати власну роль у становленні нової якості публічно-управлінських відносин у сфері поводження з ТПВ і екологічної освіти зокрема. Враховуючи кращий зарубіжний досвід, потрібно намагатися будувати власну інтегровану систему поводження з ТПВ на основі високотехнологічних рішень і максимального залучення соціально відповідального бізнесу. Мабуть, найбільш оптимальним механізмом для цього є державно-приватне партнерство, що спирається на досягнутий баланс інтересів принаймні на регіональному рівні [1]. Наведені у статті приклади зі світового досвіду участі громадськості свідчать про дуалізм і складнощі у практичній реалізації права і бажання населення у вирішенні проблем з ТПВ.

Налагодження партнерської співпраці з місцевим населенням для вирішення “сміттєвих проблем” неможливо без згуртування навколо простих ціннісних ідей. Чим швидше це відбудеться, тим швидше зникнуть екологічні та пов’язані з ними інші проблеми з популізмом – на державному рівні і з безробіттям, тривалістю життя – на рівні місцевому, і це забезпечить здорове середовище проживання для нинішнього і майбутніх поколінь.

Подальші дослідження пов’язуються з вивченням спільних ризиків під час проектування проектів державно-приватного партнерства, обговоренням ризиків задіяних сторін у широкому колі зацікавлених учасників, а також з проведенням власного експертного опитування для визначення оптимальних форм та інструментів публічного управління у сфері поводження з ТПВ в Україні.

Список використаних джерел

1. Дунаєв І. Мотиваційний механізм співфінансування пріоритетів в оновленій економічній політиці українських регіонів. *Теорія і практика державного управління*. 2017. № 4. С. 90–99.
2. Нестерович В. Разграничение понятия “общественность” и смежных понятий и терминов в юридической науке. *Алтайский юридический вестник*. 2014. № 1 (5). С. 25–30.
3. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 10.06.2018 р. № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2404-17> (дата звернення: 15.03.2019).
4. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 15.03.2019).
5. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20.03.2018 р. № 2354-VIII. *Голос України*. 2018. 11 квіт. (№ 67).
6. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. URL: www.kmu.gov.ua/ua/pras/250431699 (дата звернення: 15.03.2019).
7. Проект Закону про концесії від 15.03.2018 р. № 8125. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630 (дата звернення: 15.03.2019).
8. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України “Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року”. URL: <https://menr.gov.ua/projects/136/> (дата звернення: 15.03.2019).
9. Протокол по стратегической экологической оценке. Факты и преимущества применения. ЕЭК ООН : Нью-Йорк и Женева. 32 с.
10. Ставлення населення України до питання утилізації відходів. *Екологія – Право – Людина*. 2017. URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/15246848705a2528926af320.765961.pdf> (дата звернення: 15.03.2019).
11. Толмачев Н. Нам всем нужно объединяться вокруг простых ценностных идей! URL: <https://stroyobzor.ua/news/nikolay-tolmachev-nam-vsem-nuzhno-obedinyatsya-vokrug-prostyh-cennostnyh-idey.html> (дата звернення: 15.03.2019).
12. A conceptual framework for negotiating public involvement in municipal waste management decision-making in the UK. *Waste Management*. 2017. № 66. С. 210–221.
13. How Can the Public Participate in the Hazardous Waste Permitting Process? *Hazardous Waste Permitting of the United States*. 2019. URL: www.epa.gov/hwpermitting/how-can-public-participate-hazardous-waste-permitting-process (дата звернення: 15.03.2019).
14. Maiyaki A. A Review of Rationale of Community Participation in Urban Solid Waste Management in Nigeria. *International Transaction Journal of Engineering, Management, Applied Sciences and Technologies*. 2018. Vol. 3, № 9. С. 185-196. URL: <http://tuengr.com/V09/185M.pdf> (дата звернення: 15.03.2019).
15. Rathi S. Alternative approaches for better municipal solid waste management in Mumbai. *Waste Management*. 2006. № 26 (10). С. 1192–1200.
16. Recycling in Oslo. *Waste and Recycling*. 2019. URL: <https://www.oslo.kommune.no/english/waste-and-recycling/> (дата звернення: 15.03.2019).
17. Solid waste disposal infrastructure. *Waste Management Infrastructure*. Singapore, 2018. URL: <https://www.nea.gov.sg/our-services/waste-management/infrastructure> (дата звернення: 15.03.2019).
18. Stakeholder Engagement Plan // *Environmental and Social Assessment for EBRD*. Bosnia and Herzegovina. 2018. 20 с. URL: https://www.ebrd.com/Satellite_EBRD_FContent.pdf (дата звернення: 15.03.2019).

19. Trimurni F. The participation of community-based organizations on waste management in the city municipal of Medan. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2018. Vol. 126. Issue 1. C. 10.

20. Waste Management in Germany: Facts, data, diagrams. *Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMU)*. Berlin. 2018. 43 с. URL: www.bmu.de/fileadmin/Daten_BMU/Pool/Broschueren/abfallwirtschaft_2018_en_bf.pdf (дата звернення: 15.03.2019).

References

1. Dunaiev, I. (2017). Motyvatsiyni mekhanizm spivfinansuvannya priorytetiv v onovlenii ekonomichnii politytsi ukrainskykh rehioniv. Motivation Mechanism for Co-financing of Priorities in Modernized Public Economic Policy of Ukrainian Regions]. *Teoriia i praktyka derzhavnoho upravlinnia, issue 4, 90–99* [in Ukrainian].

2. Nesterovych, V. (2014). Razghranychenye poniatiya «obschestvennost'» y smezhnykh poniatiy y terminov v iurydycheskoj nauke [The distinction between the concept of “public” and related concepts and terms in legal science]. *Altajskij iurydycheskij vestnyk, issue 1 (5), 25–30* [in Russian].

3. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrainy vid 10.06.2018 r. No. 2404-VI. (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2404-17>.

4. Pro otsinku vplyvu na dovkillia: Zakon Ukrainy vid 23.05.2017 r. No. 2059-VIII. (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19/>

5. Pro stratehichnu ekolohichnu otsinku: Zakon Ukrainy vid 20.03.2018 r. No. 2354-VIII. (2018). *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*, 67.

6. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii upravlinnia vidkhodamy v Ukraini do 2030 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.11.2017 r. No. 820-r. (2018). URL: www.kmu.gov.ua/ua/npas/250431699.

7. Proekt Zakonu pro kontsesii vid 15.03.2018 r. No. 8125. (2018). URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630.

8. Proekt rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Natsional'noho planu upravlinnia vidkhodamy do 2030 roku». URL: <https://menr.gov.ua/projects/136>.

9. Protokol po stratehicheskoy ekolohicheskoy otsenke. Fakty y preymuschestva prymereniy. N'iu-Jork y Zheneva.

10. Stavlennia naseleennia Ukrainy do pytannia utylizatsii vidkhodiv. (2017). *Ekolohiia – Pravo – Liudyna – Environmental – Law – Human*. URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/15246848705a2528926af320.765961.pdf> [in Ukrainian].

11. Tolmachev, N. Nam vsem nuzhno ob'edyniat'sia vokruh prostykh tsennostnykh ydej! URL: <https://stroyobzor.ua/news/nikolay-tolmachev-nam-vsem-nuzhno-obedinyatsya-vokrug-prostyh-cennostnyh-idey.html> [in Ukrainian].

12. A conceptual framework for negotiating public involvement in municipal waste management decision-making in the UK. (2017). *Waste Management, issue 66, 210–221*.

13. How Can the Public Participate in the Hazardous Waste Permitting Process? (2017). *Hazardous Waste Permitting of the United States*. URL: www.epa.gov/hwpermitting/how-can-public-participate-hazardous-waste-permitting-process.

14. Maiyaki, A. (2018). A Review of Rationale of Community Participation in Urban Solid Waste Management in Nigeria. *International Transaction Journal of Engineering, Management, Applied Sciences and Technologies, volume 3, number 9, 185–196*. URL: <http://tuengr.com/V09/185M.pdf>.

15. Rathi, S. (2006). Alternative approaches for better municipal solid waste management in Mumbai. *Waste Management, issue 26 (10), 1192–1200*.

16. Recycling in Oslo (2019). *Waste and Recycling*. URL: <https://www.oslo.kommune.no/english/waste-and-recycling/>.

17. Solid waste disposal infrastructure. (2018). *Waste Management Infrastructure*. Singapore. URL: <https://www.nea.gov.sg/our-services/waste-management/infrastructure>.

18. Stakeholder Engagement Plan. (2018). *Environmental and Social Assessment for EBRD, Bosnia and Herzegovina*. URL: https://www.ebrd.com/Satellite_EBRD_FContent.pdf.

19. Trimurni, F. (2018). The participation of community-based organizations on waste management in the city municipal of Medan. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. Vol. 126, issue 1, 10*.

20. Waste Management in Germany: Facts, data, diagrams. (2018). *Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMU)*. Berlin. URL: www.bmu.de/fileadmin/Daten_BMU/Pool/Broschueren/abfallwirtschaft.pdf.

Dunayev I.V., Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of Economic Policy and Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0002-0790-0496

Zyuz O.S., Postgraduate Student of Economic Policy and Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0002-6208-5383

ESTABLISHING A PARTNERSHIP WITH THE LOCAL POPULATION IN RESOLVING THE PROBLEMS IN SOLID DOMESTIC WASTE MANAGEMENT

Today, creating an efficient and sustainable solid waste management (SWM) system is seemed as a topical problem for Ukraine and all developing countries. Due to Ukrainian lack of infrastructure for waste disposal, as well as lack of culture of solid waste management and proper co-financing, a de-facto setting almost effective mechanisms up for the public governance in a sphere of solid waste is rising as a need. With the advent of Ukraine's independence, domestic politicians and local governance leaders annually declare their intentions to create an effective system of solid waste management at a local level. As not every citizen is willing to participate in public discussions but standing as a public representative, it's reasonable to determine a rising population's role in solid waste management. There is no single point of view among scientists as to what the role of population in solid waste management should be: on the one hand, the population naturally produces domestic waste, but on the other, the population is capable to minimize the waste generation process and to improve its attitude towards it. So a question arises: how to achieve the minimization of SWM and to maximize population's involvement in? For this purpose it is necessary to turn to a proper foreign experience.

For a long time, Ukrainian scientists are used to not paying their attention enough to a problem of involving the population in domestic waste management, although the role of the population is usually considered in a separate waste collection, as a maximum. At the same time, more and more foreign academicians deeper consider the population's participation in a decision-making in SWM in the context of impacting on some other subjects and formatting a right culture of solid waste treatment. Theoretical background of public management of solid waste was highlighted in numerous papers of A. Marzuki, A. Maiyaki, R. Mustafa and others. The forms of population's participation in the SWM were also studied by K. Garnett, T. Cooper, P. Longhurst, F. Trimurni, and others. Despite the progressive experience in attracting the population to the SWM, this problem is not sufficiently articulated and explored in present-day Ukraine, so, it's an actual issue to rethink possibilities to involve citizens in the SWM process taking into account proper foreign experience.

The paper objective is to overview of existing international forms and to rationale for promising forms and mechanisms of partnership with the local population in resolving the problems of solid domestic waste management.

The paper proposes an authors' view on establishing a partnership with the local population in resolving problems in management of solid domestic waste. A concise summary of the best world experience in attracting people to the garbage problem at the local and regional levels is worked it out. It is proposed to consider the key to an effective dialogue with the public through a prism of two fundamentally important issues: an attitude of the state and a society towards separate waste collection and a willingness to implement public-private partnerships. It is concluded that the public-private partnership mechanism is likely the most optimal in terms of sustainability for partnering with local communities. The examples presented in the article from the world experience of public participation show the dualism and difficulties in the practical realization of the right and desire of the population in solving the problems with solid waste.

Ukrainian public organizations and local activists start to realize their bigger role in establishing a new quality of public-management relations in waste management and environmental education in particular. Due to foreign experience, one need to keep reshaping Ukrainian national waste management system based on high-tech solutions and wider engagement of socially responsible business. Perhaps public-private partnership fits best as an optimal mechanism for this, being based on an achieved balance of interests, at least at the regional level. The presented from the world experience of public participation, proper examples show a dualism and difficulties in the practical realization of the population's right and its desire to solve numerous problems with solid waste.

It is impossible to establish partnership with the local population to solve «garbage problems» with no cohesion around simple value ideas. The sooner this happens, the more ecological and related problems with populism – at the national level as well as and with some unemployment /and life expectancy locally, so it will ensure more healthy habitat for present and future generations.

Key words: solid domestic waste, sphere of behavior, public-private partnership, cooperation, foreign experience, separate collection of rubbish.

Надійшла до редакції 28.03.2019 р.